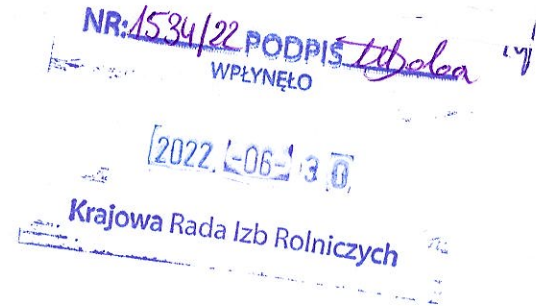

**MINISTERSTWO
ROLNICTWA I ROZWOJU WSI**
SEKRETARZ STANU
Anna Gembicka

Warszawa, 27 czerwca 2022 r.

Znak sprawy: DOS.dws.073.15.2022

**Pan
Wiktor Szmulewicz
Prezes
Krajowej Rady Izb Rolniczych**

Dotyczy: Stanowisko Kongresu Izb Rolniczych dotyczące bieżącej sytuacji w rolnictwie oraz Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Szanowny Panie Prezesie,

poniżej przedstawiam odpowiedzi na stanowisko Kongresu Izb Rolniczych, przesłane pismem KRIR/JM/606/2022 z dnia 26 maja 2022 r., w zakresie kompetencji resortu rolnictwa.

Ad I. Bieżąca sytuacja w rolnictwie.

1. Wzrost cen środków produkcji

Notowane od kilku miesięcy drastyczne wzrosty i wahania cen nawozów mineralnych bardzo niepokoją resort rolnictwa bowiem niekorzystnie oddziałują na możliwość prowadzenia racjonalnej gospodarki nawozowej. Sytuacja ta jest wyjątkowo trudna dla rolników. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi systematycznie analizuje sytuację dot. dostępności nawozów mineralnych na rynku, ich cen i ich wpływu na kształtowanie się opłacalności produkcji rolniczej. W tym celu Ministerstwo korzysta m.in. z analiz rynku nawozów mineralnych wykonywanych przez Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego (w tym zbiorczej informacji opracowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
telefon: +48 22 250 01 18, e-mail: kancelaria@minrol.gov.pl
www.gov.pl/rolnictwo

w Brwinowie) oraz analiz Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w Warszawie. Zgodnie z analizą Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w kwietniu br. w porównaniu z poprzednim miesiącem nawozy mineralne podrożały średnio o 5,8%, przy czym w największym stopniu wzrosły ceny nawozów wieloskładnikowych analizowanych przez IERiGŻ-PIB (średnio o 9,6%) oraz superfosfatów (średnio o 9,5%). W odróżnieniu od poprzednich miesięcy, kiedy nawozy azotowe drożały w tempie najszybszym, w kwietniu br. nawozy azotowe podrożały średnio o 1,4% m/m, a więc w stopniu stosunkowo niewielkim. Największy wpływ na kształtowanie sytuacji na krajowym rynku już od wielu miesięcy mają czynniki o charakterze podażowym. Najważniejszym z nich jest wzrost cen gazu ziemnego, podstawowego surowca wykorzystywanego do produkcji nawozów azotowych. Ocenia się, że koszty gazu ziemnego stanowią najczęściej około 60-80% kosztów produkcji nawozów azotowych. Obserwowana od ponad pół roku duża zmienność oraz wysoki poziom cen gazu skutkują wyraźnym wzrostem kosztów produkcji, co przekłada się na wyższe ceny nawozów zawierających w swoim składzie azot.

Z powodu wysokich cen gazu ziemnego wielu europejskich producentów ograniczyło lub wstrzymało produkcję nawozów, co jeszcze bardziej spotęgowało wzrost cen nawozów na europejskim rynku, w tym również na rynku w Polsce. Skokowe podwyżki cen nawozów na krajowym rynku wynikają nie tylko ze wzrostu cen gazu ziemnego oraz cen nawozów w handlu międzynarodowym, ale również m.in. mniejszego niż w latach poprzednich wolumenu importu nawozów, co skutkuje mniejszymi dostawami nawozów dla polskich odbiorców. Z dostępnych danych MF wynika, że w I kwartale br. wolumen importu nawozów wyniósł 731 tys. ton (w masie nawozu) i był o 36,7% mniejszy niż w analogicznym okresie rok wcześniej. Wartość importu (wyrażona w euro) wzrosła z kolei pod wpływem wzrostu cen o 43,8%. Import nawozów azotowych zmalał o 31,7% do 330 tys. ton masy nawozu, wieloskładnikowych o 32,6% do 222 tys. ton, a potasowych o 45,0% do 179 tys. ton.

W celu wsparcia rolników Ministerstwo przyspieszyło wypłatę zaliczek na dopłaty bezpośrednio dla rolników, co umożliwi dokonywanie zakupów środków produkcji, w tym nawozów. MRiRW uruchomiło również wsparcie finansowe dla rolników w postaci dopłat do nawozów mineralnych.

W ramach rolnictwa precyzyjnego inwestycji A1.4.1. na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności

(KPO), za którą odpowiedzialny jest MRiRW, planuje się wspierać przedsięwzięcia producentów rolnych w zakresie: zakupu, montażu i utrzymania rozwiązań cyfrowych dla rolnictwa oraz zakupu i utrzymania/aktualizacji rozwiązań cyfrowych (aplikacji, oprogramowania) rolnictwa 4.0.

2. Instrumenty wsparcia, tarcze

Od 2022 r. w ramach systemu płatności bezpośrednich stosowana jest również uzupełniająca płatność podstawowa, finansowana z budżetu krajowego. Przywrócenie tej płatności służy realizacji programu „Dopłaty powyżej średniej unijnej dla małych i średnich gospodarstw, w ramach Polskiego Ładu dla polskiej wsi”. Płatność przyczynia się do wzrostu średniego poziomu wsparcia bezpośredniego dla zdecydowanej większości krajowych producentów rolnych.

Ponadto od 2023 r., dzięki utrzymaniu uzupełniającej płatności podstawowej oraz zwiększeniu środków na płatność dodatkową i rozszerzeniu tej płatności na gospodarstwa o wielkości 1-2 ha (płatność będzie przyznawana od 1 do 30 ha w gospodarstwach o wielkości do 300 ha), średni poziom wsparcia na hektar dla ponad 97% gospodarstw będzie co najmniej równy przeciętnej unijnej. W 2022 r., podobnie jak w latach ubiegłych, Polska zamierza realizować zwiększone zaliczki na poczet płatności bezpośrednich (do 70%) oraz płatności obszarowych w ramach PROW (do 85%).

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawarł z ośmioma zakładami ubezpieczeń umowy w sprawie stosowania w 2022 r. dopłat ze środków budżetu państwa do składek ubezpieczenia upraw rolnych lub zwierząt gospodarskich, tj. z:

1. Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie,
2. Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” z siedzibą w Warszawie,
3. Generali Towarzystwem Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie,
4. AGRO Ubezpieczenia Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych z siedzibą w Warszawie,
5. InterRisk Towarzystwem Ubezpieczeń SA Vienna Insurance Group z siedzibą w Warszawie,
6. TUZ Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych z siedzibą w Warszawie,
7. Vereinigte Hagelversicherung VVaG (siedziba w Gießen), Oddział VH VVaG TUW w Polsce z siedzibą Oddziału w Poznaniu,
8. Sopockim Towarzystwem Ubezpieczeń ERGO Hestia S.A. z siedzibą w Sopocie.

Wyżej wymienione zakłady ubezpieczeń mają w ofercie ubezpieczenia od ryzyka wystąpienia suszy. Jednakże oferta zakładów ubezpieczeń może być zindywidualizowana w zależności od oceny ryzyka ubezpieczeniowego, regionu, prognoz pogody i innych czynników analizowanych przez ubezpieczycieli. Stosownie do art. 10c ust. 4 ww. ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia upraw, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, rozpoczyna się w przypadku ubezpieczenia tych upraw od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez:

- 1) powódź, suszę, grad i przymrozki wiosenne - po upływie 14 dni od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego;
- 2) ujemne skutki przezimowania - od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, z tym że powinna być ona zawarta w terminie do dnia 1 grudnia.

3. Wzrost oprocentowania kredytów

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, z późn. zm.), Agencja ta stosuje dopłaty do oprocentowania:

- a) kredytów na realizację inwestycji w rolnictwie i rybactwie śródlądowym,
- b) kredytów na zakup użytków rolnych,
- c) kredytów na realizację inwestycji w przetwórstwie produktów rolnych, ryb skorupiaków i mięczaków oraz na zakup akcji lub udziałów,
- d) kredytów dla grup producentów rolnych na sfinansowanie nabycia udziałów lub akcji spółek prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków oraz producentów rolnych na sfinansowanie nabycia udziałów lub akcji spółek albo udziałów spółdzielni prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków,
- e) kredytów na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę.

Obecnie oprocentowanie kredytów inwestycyjnych dla kredytobiorcy wynosi 4,1205 % w skali roku. Ponadto Agencja finansuje częściową spłatę kapitału kredytów na zakup użytków rolnych przez młodych rolników. Powyższe kredyty udzielane są przez banki, które mają zawartą umowę o współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Producenci rolni, którzy mają trudności ze spłatą czynnych kredytów z dopłatami ARiMR do oprocentowania mogą ubiegać się w banku o:

- a) zastosowanie prolongaty spłaty rat kapitału i odsetek, o ile określony w umowie kredytu termin ich spłaty jeszcze nie minął,
- b) wydłużenie okresu kredytowania poza przewidziany w umowie kredytu, o ile określony w umowie kredytu okres kredytowania jeszcze nie minął,
- c) zmianę kierunku produkcji na inny określony w zasadach udzielania kredytów.

Zasady udzielania kredytów w przypadku zaprzestania przez kredytobiorcę prowadzenia działalności lub spłaty kredytu i odsetek z przyczyn od niego niezależnych, umożliwiają bankowi, po dokonaniu stosownej analizy i deklaracji kredytobiorcy o wznowieniu działalności lub spłaty kredytu, uznanie tego zaprzestania za czasowe. W takim przypadku, w okresie ww. zaprzestania, dopłaty do oprocentowania kredytu nie są stosowane. Po wznowieniu przez kredytobiorcę działalności lub spłaty kredytu i odsetek dopłaty ponownie są stosowane od dnia tego wznowienia.

W przypadku problemów ze spłatą zobowiązań kredytowych istnieje również możliwość ubiegania się o restrukturyzację zadłużenia na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 243 z późn.zm.). W ramach obecnej perspektywy finansowej, PROW 2014-2020 oferuje dla rolników oraz przetwórców sektora rolno-spożywczego dostęp do instrumentów finansowych, tj. gwarancji bankowych, które stanowią zabezpieczenie wymagane w procesie przyznawania kredytów bankowych w bankach współpracujących z Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK). Gwarancje finansowane z PROW 2014-2020 są udzielane z Funduszu Gwarancji Rolnych (FGR). Fundusz ten, został utworzony w BGK na podstawie umowy Ministerstwa z BGK i dostarcza gwarancje na zabezpieczenie kredytów inwestycyjnych i obrotowych w ramach dwóch poddziałań PROW 2014-2020:

- 4.1 „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” dla operacji typu „Modernizacja gospodarstw rolnych” lub

- 4.2 „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” dla typu operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych”.

FGR został zasilony kwotą ok. 292 mln zł (obecnie finalizowane są prace dot. Zwiększenia budżetu do 544 mln zł), co ma przełożyć się na inwestycje w kwocie 1,4 mld zł. Wg aktualnych danych udzielono blisko 6 tys. kredytów na kwotę ok. 1,5 mld zł. FGR to także rozwiązanie dla sektora rolnego i przetwórców rolno-spożywczych w przypadku problemów z bieżącym utrzymaniem płynności finansowej. Specjalnie dla tych grup został utworzony kredyt obrotowy z dopłatą do oprocentowania w wysokości 2 p.p., obecnie finalizowana jest zmiana podnosząca dopłatę do 5 p.p. W nowej perspektywie finansowej (projektowany Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej) planowane są również instrumenty finansowe, które będą rozszerzone o:

- kolejne grono odbiorców, tj. przedsiębiorstwa, które wykonują usługi na rzecz rolnictwa i leśnictwa,
- dodatkowe możliwości dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych,
- specjalne ułatwienia dedykowane młodym rolnikom - m.in. jeszcze większe dopłaty do oprocentowania w stosunku do pozostałych grup oraz preferencyjne kredyty na zakupu gruntów.

4. Susza w rolnictwie

W roku 2022 r. w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020 można uzyskać wsparcie realizując Pakiet 9. Retencjonowanie wody, który jest zobowiązaniem jednorocznym. Warunkiem uzyskania płatności w ramach tego pakietu w danym roku jest wystąpienie zalania lub podtopienia na trwałych użytkach zielonych, w okresie między 1 maja a 30 września, przez okres co najmniej 12 następujących po sobie dni. Wsparcie dotyczy gospodarstw realizujących równolegle na danym obszarze zobowiązania w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych związanych z zachowaniem cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020: Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (poza wariantem 4.3. Murawy) lub Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 (poza wariantem 5.3. Murawy). Stawka płatności w ramach Pakietu 9. Retencjonowanie wody, wynosi – 260 zł/ha.

Od 2020 roku zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa producenci rolni poszkodowani w wyniku suszy, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, mają możliwość zgłoszenia wniosków o oszacowanie szkód za pośrednictwem publicznej aplikacji, która umożliwia weryfikację zgłoszeń z zasięgiem klimatycznego bilansu wodnego (KBW) i ustalonym poziomem strat w plonach.

Producent rolny korzystając z własnego Profilu Zaufanego określa w aplikacji zakres i stopień strat spowodowanych przez suszę w uprawach rolnych w swoim gospodarstwie rolnym oraz podaje dane dotyczące liczby zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie rolnym (w celu wyliczenia wartości produkcji zwierzęcej) oraz dane o kosztach poniesionych z tytułu niezebrania plonów w wyniku powstania szkód spowodowanych wystąpieniem suszy w produkcji zwierzęcej w wysokości nieprzekraczającej wysokości szkód spowodowanych przez suszę w uprawach producenta rolnego na paszę dla bydła, świń, owiec lub kóz i wartości produkcji zwierzęcej.

Wykaz upraw rolnych, w których szkody spowodowane przez suszę mogą być naliczane podwójnie w przypadku utrzymywania zwierząt z gatunku bydło, świnie, owiec lub kóz zawiera załącznik do ww. rozporządzenia Rady Ministrów. Powyższe rozwiązanie umożliwia wykazanie strat w uprawach rolnych przeznaczonych na pasze dla bydła, świń, owiec lub kóz podwójnie po raz pierwszy jako utracone wartości produkcji roślinnej oraz po raz drugi jako dodatkowe koszty zakupu pasz do wysokości utraconych wartości produkcji roślinnej z upraw paszowych. Producent rolny ma prawo do kilkukrotnego uzupełniania strat w poszczególnych uprawach w miarę ich obejmowania suszą wskazywaną przez System Monitoringu Suszy Rolniczej kolejnych upraw rolnych do czasu potwierdzenia ostatniego zgłoszenia poprzez podpisanie wniosku o oszacowanie strat Profilem Zaufanym. Podpisanie wniosku uruchamia proces weryfikacji oraz generowania protokołu, jeżeli szkody wynoszą powyżej 30 % średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym z ostatnich trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiła susza. Następnie wygenerowany protokół przesyłany jest do zatwierdzenia przez Wojewodę i uniemożliwia dokonywanie dalszych zgłoszeń. W przypadku, gdy szkody nie przekraczają 30% producent rolny otrzymuje informację o odrzuceniu wniosku o oszacowanie strat wraz z kalkulacją, w której przedstawione są wyliczenia. Zarówno protokół jak i informacja są przedstawiane producentowi rolnemu w aplikacji w oknie „status sprawy”. Wprowadzane przez producenta rolnego dane są w aplikacji automatycznie weryfikowane z danymi:

- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, tj. danymi z e-Wniosku Plus w zakresie upraw rolnych zgłoszonych do wniosku o dopłaty bezpośrednie oraz danymi zawartymi w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt w zakresie liczby zwierząt wpisanych do Portalu IRZplus,
- Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG) w zakresie zasięgu i procentowych strat w uprawach rolnych spowodowanych przez suszę wynikających z prowadzonego przez IUNG Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej.

Przedstawiając powyższe należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami w celu potwierdzenia wystąpienia u producentów rolnych szkód powstałych w wyniku suszy Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy przekazuje, na wniosek wojewody, dodatkowe informacje potwierdzające wystąpienie zagrożenia suszą na obszarze wskazanym przez izby rolnicze.

Uwzględniając potrzebę zapobiegania ekstremalnym zjawiskom atmosferycznym, powodującym straty w rolnictwie, w ramach PROW 2014-2020 w poddziałaniu „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” w ramach operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych” wyodrębniono obszar dotyczący nawadniania w gospodarstwie rolnym, w ramach którego rolnicy mogą ubiegać się o dofinansowanie inwestycji polegających na modernizacji istniejącego systemu nawadniania lub wykonaniu w gospodarstwie nowego nawodnienia. Na ten obszar wsparcia przeznaczono 20 mln euro. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne, w ramach omawianego instrumentu wsparcia, w okresie realizacji PROW 2014-2020, na operacje związane z nawadnianiem nie może przekroczyć 100 tys. zł, przy czym pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikowalnych powyżej 15 tys. zł. Pomoc polega na refundacji do 50% (lub 60% kosztów kwalifikowalnych, w przypadku operacji realizowanej przez młodego rolnika) poniesionych przez beneficjenta kosztów kwalifikowalnych operacji. Do kosztów kwalifikowalnych są zaliczane między innymi koszty wykonania ujęć wody na potrzeby nawadniania w gospodarstwie, koszty zakupu nowych maszyn i urządzeń, w szczególności do poboru, mierzenia poboru, magazynowania, uzdatniania, odzyskiwania lub rozprowadzania wody, a także nowych instalacji do rozprowadzania wody oraz instalacji nowych systemów nawadniających i systemów do sterowania nawadnianiem.

Ponadto, w ramach PROW 2014-2020 realizowane są inwestycje w zakresie zapobiegania suszy w rolnictwie w następujących działaniach:

- Spółki wodne lub związki spółek wodnych, w których: więcej niż połowę członków stanowią rolnicy, posiadający grunty rolne albo do rolników należy więcej niż połowa zmeliorowanych gruntów rolnych objętych działalnością tej spółki, mogą ubiegać się o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 5.1. „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Pomoc przyznaje się na operację polegającą na zakupie sprzętu do utrzymywania urządzeń wodnych służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed zalaniem, podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny. Pomoc stanowi refundację do wysokości 80% kosztów kwalifikowalnych i przyznaje się ją i wypłaca do wysokości limitu, który w okresie realizacji programu wynosi 1 000 000 zł na jednego beneficjenta. Od 2022 r. możliwe będzie wsparcie polegające na wprowadzeniu robót w zakresie urządzeń melioracji wodnych do grupy zadań, na które można otrzymać pomoc. Koszty kwalifikowalne będą obejmować przebudowę lub remont istniejących urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniających na nawadniająco-odwadniające (m.in. wykonanie zastawek, przepustów).

- Wsparcie w ramach poddziałania 5.2 Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (poddziałanie 5.2) może być związane z odtworzeniem zniszczonych składników gospodarstwa, bądź z odtworzeniem potencjału produkcji rolnej w gospodarstwie przez realizację inwestycji niezwiązanej z produkcją świń.

O przyznanie takiego wsparcia mogą starać się rolnicy, którzy ponieśli straty spowodowane przez co najmniej jedną z następujących klęsk żywiołowych: powódź, deszcz nawalny, suszę, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania, obsunięcie się ziemi, lawinę, grad, huragan, uderzenie pioruna. Przyznanie wsparcia jest uzależnione od powstania w gospodarstwie szkód spowodowanych przynajmniej przez jedną z wymienionych klęsk, bądź strat spowodowanych wystąpieniem ASF, jeżeli miały one miejsce w roku, w którym jest składany wniosek o przyznanie pomocy lub w co najmniej

jednym z dwóch lat poprzedzających rok składania wniosku o przyznanie pomocy. Nabór na poddziałanie 5.2 trwa od 3 stycznia do 30 grudnia 2022 r. Maksymalna kwota wsparcia, jaką może otrzymać rolnik na „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej” w całym okresie realizacji PROW 2014-2020, wynosi do 300 tys. zł, z tym że nie może przekroczyć ona poziomu 80% kosztów kwalifikowalnych.

Na podstawie oszacowanej przez komisję wartości szkód w składniku gospodarstwa, którego odtworzenia dotyczy wnioski o przyznanie pomocy, bądź wartości szacowania zwierząt, na podstawie protokołu szacowania zwierząt określana jest wysokość wsparcia, jaką może otrzymać rolnik, z uwzględnieniem wcześniej wskazanego limitu pomocy na gospodarstwo i beneficjenta. Ponadto w przypadku wystąpienia zdarzeń losowych, jeżeli zniszczony składnik gospodarstwa był ubezpieczony, wówczas wysokość pomocy w odniesieniu do odtwarzanego składnika pomniejsza się o kwotę odszkodowania uzyskanego z tytułu jego ubezpieczenia. Ponadto jeżeli rolnik nie zawarł umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, ważnej na dzień wystąpienia szkody w gospodarstwie, a będzie ubiegał się o pomoc na odtworzenie plantacji chmielu, sadów, plantacji krzewów owocowych gatunków owocujących efektywnie dłużej niż 5 lat, wówczas kwotę pomocy na odtworzenie tego składnika, pomniejsza się o połowę.

Ponadto w ramach Krajowego Planu Odbudowy przygotowany został projekt w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej - B.3.3.1. pn. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich, na który przeznaczony jest 667 mln euro. Celem projektu jest zwiększenie retencji wodnej na obszarach wiejskich, zwiększenie odporności rolnictwa na susze i zapobieganie powodziom w zlewniach rolniczych, a także poprawa racjonalnej gospodarki wodnej na terenach rolniczych poprzez odpowiednią regulację stosunków wodnych oraz ograniczenie odpływu wody.

Dodatkowo informuję, że ustawą z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przedłużeniem realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U nr 88) wprowadzono zmiany przepisów ustawy Prawo wodne oraz ustawy Prawo budowlane, dzięki którym powstała możliwość wykonania zbiornika o powierzchni do 5000 m² i głębokości do 3 m na podstawie zgłoszenia wodnoprawnego oraz zgłoszenia budowy, bez obowiązku uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, czy decyzji o pozwoleniu na budowę.

5. Trudna sytuacja na rynku trzody; kolejne ogniska ptasiej grypy

Na podstawie przepisów § 13zn rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dla producentów świń utrzymujących lochy realizowany jest program pomocy finansowej notyfikowany Komisji Europejskiej jako zgodny z Komunikatem Komisji Tymczasowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19. Pomoc zgodnie z tym komunikatem może być udzielana jedynie do 30 czerwca 2022 r. Środki finansowe w wysokości 400 mln zł zaplanowane na udzielenie ww. pomocy zostaną w pełni wykorzystane.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi trwają prace nad nowym mechanizmem wsparcia producentów świń utrzymujących lochy, który będzie realizowany z wykorzystaniem środków finansowych przewidzianych w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2022/467 z dnia 23 marca 2022 r. przewidującym nadzwyczajną pomoc dostosowawczą dla producentów w sektorach rolnych (Dz. Urz. UE L 96 z 24.3.2022 r. str. 4). Udostępnione przez Komisję Europejską środki finansowe mogą być przyznane w sektorach, które w konsekwencji rosyjskiej inwazji na Ukrainę, dotknięte zostały zakłóceniami na rynku spowodowanymi zwiększonymi kosztami produkcji lub ograniczeniami w handlu. Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z ww. rozporządzenia Komisji Europejskiej wsparcie może być kierowane do rolników, którzy angażują się w co najmniej jedno z następujących działań: gospodarka o obiegu zamkniętym, gospodarka składnikami odżywczymi, efektywne wykorzystywanie zasobów oraz metody produkcji przyjazne dla środowiska i klimatu.

W przypadku sektora mięsa drobiowego, z wyjątkiem roku 2021, produkcja mięsa drobiowego w Polsce systematycznie rośnie. W 2021 r., ze względu na wystąpienie grypy ptaków na dotychczas niespotykaną skalę, wystąpił spadek (o 5,8%) produkcji mięsa drobiowego. W strukturze produkcji, mięso kurcząt stanowi 81,6%, indyków 15,3%, a drobiu wodnego, tj. kaczek i gęsi 3,2%.

W 2021 r., pomimo spadku wolumenu eksportu mięsa drobiowego w zestawieniu z 2020 r., odnotowano istotny wzrost wartości tego eksportu o blisko 15% tj. do wartości ponad 2,7 mld euro. Podobna tendencja utrzymuje się w pierwszym kwartale 2022 r. W zestawieniu z analogicznym okresem 2021 r. dane przedstawiają się następująco:

- wartość eksportu mięsa drobiowego: 816,0 mln euro (+39,0% r/r);

- wielkość eksportu mięsa drobiowego: 352,1 tys. ton (-4,5% r/r).

W związku z ponoszonymi stratami rynkowymi – z tytułu wystąpienia grypy ptaków w Polsce w okresie 2019-2021 – przez rolników utrzymujących drób, zgodnie z art. 220 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 671, z późn. zm.), przy piśmie z dnia 15 marca 2022 r. przekazano Wniosek Rzeczypospolitej Polskiej do Komisji Europejskiej w sprawie zastosowania nadzwyczajnych środków wsparcia dla sektora drobiarskiego w Polsce.

Ewentualne ustanowienie nadzwyczajnych środków wsparcia leży w kompetencjach Komisji Europejskiej i jest przyjmowane w drodze rozporządzenia wykonawczego Komisji. Ewentualne rekompensaty za poniesione straty zostaną ustanowione w Polsce na podstawie krajowych przepisów prawa, wdrażających rozporządzenie wykonawcze Komisji, z wyszczególnieniem rodzaju i wielkości rekompensat. Aktualnie trwają konsultacje robocze z Komisją Europejską dotyczące Wniosku.

Działania w zakresie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt na terytorium Polski realizuje Inspekcja Weterynaryjna (IW), w oparciu o obowiązujące przepisy unijne i krajowe, w tym w szczególności:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniające i uchylające niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) (Dz. Urz. UE L 84 z 31.03.2016, str. 1, z późn. zm.),
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania (Dz. Urz. UE L 174 z 03.06.2020, str. 64, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421) oraz akty wykonawcze wydane na jej podstawie.

W przypadku podejrzenia lub wyznaczenia ognisk choroby zakaźnej zwierząt objętej obowiązkiem zwalczania na terytorium Polski (np. ASF lub HPAI) wdrażane są

odpowiednie środki administracyjne przewidziane podczas zwalczania danej choroby, wynikające z przepisów prawa. Powiatowy lekarz weterynarii lub wojewoda, w sytuacji, gdy występuje niebezpieczeństwo rozprzestrzeniania się choroby, ma możliwość wprowadzenia w drodze aktu prawa miejscowego stosownych środków administracyjnych, a ich dobór uzależniony jest od analizy ryzyka związanej z oceną aktualnej sytuacji epizootycznej na danym terenie.

Koordinacja działań IW odbywa się na poziomie Głównego Lekarza Weterynarii. Z kolei kluczowe działania w terenie realizowane są na poziomie lokalnym tj. powiatów, i w zależności od stopnia nasilenia epizooocji, województw. Działania różnych służb na szczeblu powiatowym i wojewódzkim są koordynowane przez gminne, powiatowe i wojewódzkie zespoły zarządzania kryzysowego.

Jednocześnie należy zauważyć, że możliwe jest utrzymywanie świń na własny użytek. Należy przy tym spełnić następujące wymagania. Zgodnie ze stosowanymi bezpośrednio i wprost przepisami ww. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 wszystkie podmioty prowadzące zakłady (w rozumieniu art. 4 pkt 27 rozporządzenia (UE) 2016/429), w tym zakłady, w których utrzymywane są świny, podlegają obowiązkowi rejestracji. Podmioty w odniesieniu do utrzymywanych zwierząt i produktów, za które odpowiadają, ponoszą w szczególności odpowiedzialność za:

- zdrowie utrzymywanych zwierząt;
- właściwe stosowanie weterynaryjnych produktów leczniczych (z zastrzeżeniem roli i zakresu odpowiedzialności lekarzy weterynarii);
- minimalizację ryzyka rozprzestrzeniania się chorób;
- dobre praktyki hodowli zwierząt;
- wprowadzenie właściwych środków bioasekuracji dotyczących zwierząt utrzymywanych oraz produktów, za które odpowiadają.

Podmioty utrzymujące zwierzęta mają również obowiązek współpracować z właściwymi organami oraz lekarzami weterynarii w zakresie stosowania środków zapobiegania chorobom i ich zwalczania, określonych w niniejszym rozporządzeniu. Rozporządzenie 2016/429 nakłada na podmioty utrzymujące zwierzęta obowiązek posiadania odpowiedniej wiedzy nt. zdrowia zwierząt, w szczególności o:

- chorobach zwierząt, które przenoszą się lub są przenoszone na ludzi,
- zasadach bioasekuracji,
- dobrych praktykach hodowlanych,

- zależnościach między zdrowiem zwierząt, dobrostanem i zdrowiem ludzi.

Reasumując, po spełnieniu odpowiednich wymagań, możliwe jest utrzymywanie zwierząt, w tym świń, na własne potrzeby. Z uwagi jednak na fakt, że wystąpienie choroby zakaźnej zwierząt w gospodarstwie, takiej jak np. ASF, stwarza istotne ograniczenia dla całego sektora, konieczne jest, żeby takie gospodarstwa były pod odpowiednim nadzorem, a ich właściciele lub posiadacze dostrzegali potrzebę angażowania się w minimalizację ryzyka rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, m.in. poprzez stosowanie się do wymagań bioasekuracyjnych. W ramach PROW 2014-2020 wdrażane jest poddziałanie 5.1. „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. O pomoc może ubiegać się rolnik, który prowadzi chów lub hodowlę co najmniej 50 sztuk świń lub uczestniczy w Pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego. Zakres kosztów kwalifikowalnych obejmuje inwestycje ograniczające możliwość rozszerzenia się afrykańskiego pomoru świń (ASF) takie jak:

- wykonanie ogrodzenia chlewni wraz z terenem koniecznym do obsługi świń,
- wykonanie niecki do dezynfekcji,
- zakup urządzeń do dezynfekcji,
- wykonanie inwestycji umożliwiającej utrzymanie świń w gospodarstwie w odrębnych zamkniętych pomieszczeniach,
- przebudowę, rozbudowę lub remont pomieszczenia w chlewni lub w budynku gospodarskim funkcjonalnie powiązany z chlewnią, tak aby w ich wyniku w tym pomieszczeniu było możliwe zdezynfekowanie się osób, które zajmują się obsługą świń,
- budowę lub przebudowę magazynu do przechowywania słomy dla świń, powyżej 35 m² oraz rozpiętości konstrukcji większej niż 4,80 m, w przypadku chowu lub hodowli świń na ściółce, o pojemności dostosowanej do liczby świń w gospodarstwie i zapotrzebowania tych świń na słomę,
- zakup i posadowienie silosu na paszę gotową do bezpośredniego spożycia przez świnię, o pojemności dostosowanej do liczby świń w gospodarstwie i zapotrzebowania tych świń na paszę.

Maksymalna kwota wsparcia dla beneficjenta wynosi 100 000 zł. Pomoc stanowi refundację do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji. W przypadku inwestycji

dotyczących wykonania ogrodzenia zastosowano uproszczoną formę pomocy. Określone zostały standardowe stawki jednostkowe, które wynoszą za wykonanie:

- metra bieżącego ogrodzenia – 230 zł;
- bramy – 2100 zł;
- furtki – 710 zł.

Ponadto w Planie Strategicznym dla WPR na lata 2023-2027 również wspierane będą inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF, polegające na wyposażeniu gospodarstw w szczelne pomieszczenia magazynowe do przechowywania paszy dla świń lub magazyny na słomę, co ogranicza mechaniczne przeniesienie wirusa do świń. Dodatkowo, biorąc pod uwagę, że jednym ze skutecznych sposobów na uniknięcie przenoszenia wirusa jest higiena, wspierane są inwestycje związane z dezynfekcją osób zajmujących się obsługą świń, jak również dezynfekcją pojazdów i sprzętu używanego do obsługi świń.

Pomoc przyznawana jest rolnikowi, prowadzącemu chów lub hodowlę świń. Minimalna średnioroczna liczba świń w stadzie wynosi co najmniej 50 sztuk zarejestrowanych na nieruchomości, na której jest realizowana inwestycja. W przypadku prowadzenia chowu lub hodowli ras rodzimych: puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra, objętych programami ochrony zasobów genetycznych lub świń czystych ras wpisanych do ksiąg hodowlanych i uczestniczących w realizacji programów hodowlanych zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zarejestrowanych na nieruchomości, na której będzie realizowana inwestycja warunek dotyczący liczby świń w stadzie nie obowiązuje. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w ramach tego instrumentu wsparcia, w okresie realizacji PS WPR na lata 2023-2027, nie może przekroczyć 100 000 zł. Intensywność pomocy: do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji lub do 80% ustalonych stawek.

6. Sytuacja na rynku mleka

Dostrzegając trudną sytuację producentów mleka, Minister Rolnictwa zaproponował w projekcie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR) utrzymanie dotychczasowego wsparcia związanego z produkcją do krów w ramach płatności bezpośrednich. Dodatkowo, z uwagi na specyficzne trudności, jakich doświadczają rolnicy z województw, w których średnia wielkość gruntów rolnych jest niższa od średniej krajowej (tj. lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego,

podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego) przewiduje się, że rolnicy będą mogli się ubiegać o płatność do krów posiadając tylko 1 szt. kwalifikujących się zwierząt (w przypadku pozostałych województw – tak, jak obecnie, co najmniej 3 szt.). Pozostałe warunki kwalifikowalności pozostaną bez zmian.

Rynek mleczarski w Unii Europejskiej kształtowany jest aktualnie pod wpływem niedoborów podaży surowca mlecznego w stosunku do zapotrzebowania. Dostawy unijnego mleka w I kwartale 2022 r. były o 0,3% niższe od sytuacji z analogicznego okresu roku ubiegłego. Podobna sytuacja dotyczy wszystkich znaczących światowych producentów i eksporterów mleka i przetworów mlecznych, przy czym w ich przypadku spadki dostaw mleka rok do roku są wyższe i wahają się od -1% w przypadku USA do -4,1% w Nowej Zelandii. W efekcie ceny przetworów mlecznych osiągają historycznie wysokie poziomy, co z kolei pociąga za sobą niezwykle ostry wzrost cen płaconych rolnikom za dostarczony surowiec mleczny. W kwietniu 2022 r. średnia cena płacona za mleko w Polsce osiągnęła rekordowy poziom 209,00 zł/100kg, rosnąc w skali miesiąca o 6,5%. W przeliczeniu na euro cena w skupie wyniosła w Polsce 45,17 EUR/100kg i była zaledwie o 1,7% niższa od średniej ceny notowanej w UE. Szacunki na maj br. wskazują jej dalszy wzrost o 0,8%.

Obserwowany od sierpnia 2021 r. nieustanny i systematyczny wzrost cen mleka w skupie zmniejsza obciążenia ponoszone przez krajowe gospodarstwa rolne w związku z rosnącymi kosztami środków produkcji, w tym pasz. Niemniej jednak koszty te są częściowo przenoszone na zakłady przetwórstwa mleka oraz finalnie na konsumentów artykułów mleczarskich. Sytuacja na rynku mleka i jego przetworów jest bardzo szczegółowo monitorowana, gdyż opłacalność produkcji w sektorze przetwórczym, przy obserwowanych rosnących kosztach surowca oraz energii i paliw, zależy w dużej mierze od utrzymania się pozytywnych trendów popytowych na unijne artykuły mleczarskie na światowych rynkach.

7. Holding spożywczy

MRiRW informuje, że resortem odpowiedzialnym za utworzenie Narodowego Holdingu Spożywczego jest Ministerstwo Aktywów Państwowych. MAP prowadzi prace nad konsolidacją spółek z branży rolno-spożywczej celem stworzenia na bazie zasobów Skarbu Państwa silnego podmiotu, który swoją skalą i szerokim wachlarzem działalności

będzie mógł aktywnie wpływać na poprawę sytuacji na krajowym rynku rolnym i przyczynić się do wzmocnienia pozycji polskiego rolnictwa na świecie.

Ad II. Wspólna Polityka Rolna na lata 2023-2027

1. Cele zrównoważonego rozwoju zawarte w Agendzie 2030 ONZ

Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ (ang. Sustainable Development Goals – SDGs) są sformułowane w sposób ogólny i nie zawierają szczegółowych rozwiązań dotyczących transformacji systemów żywnościowych. Opracowanie szczegółowych polityk realizujących ww. cele pozostawione jest do decyzji poszczególnym krajom. Konkretnie rozwiązania proponowane w unijnych planach i strategiach, które budzą zastrzeżenia środowisk rolniczych, nie wynikają bezpośrednio z zapisów SDGs i wskazań ONZ. Mogą być one zatem zmodyfikowane w toku prac instytucji UE oraz państw członkowskich.

MRiRW stale uczestniczy w pracach nad monitorowaniem i sprawozdawczością z realizacji celów zrównoważonego rozwoju zawartych w Agendzie 2030 ONZ, a w szczególności celu 2 Zero głodu. Informacje odnośnie do realizacji ww. celów można znaleźć w corocznych sprawozdaniach z ich realizacji, za które odpowiada Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Odnosząc się do aspektu przekształcenia systemu żywnościowego, to już w 2021 r., w związku z przygotowaniem do Szczytu Systemów Żywnościowych, MRiRW opracowało tzw. ścieżkę krajową (ang. national pathway) prezentującą transformację systemów żywnościowych w związku z realizacją celów zrównoważonego rozwoju.

W dokumencie wskazano, że systemy żywnościowe będą wspierać realizację SDG w trakcie następnych 10 lat poprzez:

- zapewnienie zrównoważonego rozwoju rolnictwa w celu ochrony zdrowia, podniesienia jakości życia oraz ochrony środowiska i klimatu,
- zmniejszanie dysproporcji rozwojowych na linii miasto-wieś ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją oraz włączenie w procesy rozwojowe wszystkich obszarów, w tym małych miast i obszarów wiejskich,
- wdrożenie zasad odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji również w sektorze rolno-spożywczym, m.in. poprzez inwestycje w transformację zieloną lub cyfrową

gospodarstw rolnych i zakładów przetwórczych i inwestycje służące skróceniu łańcucha dostaw żywności.

2. Wojna na Ukrainie

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgadza się z opinią, że wojna na Ukrainie musi przełożyć się na podejście do Wspólnej Polityki Rolnej. Agresja Rosji na Ukrainę, która powoduje przerwanie części dotychczasowych łańcuchów dostaw, wymusza podejmowanie działań mających na celu uniezależnienie się Unii od importu i zapewnienie jej suwerenności żywnościowej. Musi się to przełożyć także na podejście do Wspólnej Polityki Rolnej. Na forum UE trwa dyskusja na powyższy temat, a Polska uczestniczy w niej aktywnie, wnioskując o ograniczenie niektórych wymogów obowiązkowych w ramach PS WPR, m.in. w ramach warunkowości, które mogą prowadzić do ograniczenia produkcji.

Niesprowokowana agresja Rosji na Ukrainę doprowadziła do zablokowania ukraińskich portów morskich nad Morzem Czarnym, przez które odbywał się dotąd eksport ukraińskich zbóż i olejów roślinnych. Szacuje się, że w magazynach na Ukrainie jest wciąż około 20 mln ton zbóż. W interesie międzynarodowym jest wsparcie Ukrainy w celu umożliwienia wywozu produktów rolno-spożywczych, szczególnie do krajów pozaunijnych i tym samym zapewnienie globalnego bezpieczeństwa żywnościowego. Działania podejmowane przez polski resort rolnictwa mają m.in. na celu ułatwienie tranzytu ukraińskich produktów rolno-spożywczych do krajów trzecich. W tym kontekście od 31 maja 2022 r. wstrzymane zostało wykonywanie granicznych weterynaryjnych kontroli pasz niezawierających tkanek pochodzenia zwierzęcego przewożonych z Ukrainy przez terytorium UE tranzytem do państw trzecich (tj. towary te opuszczają terytorium UE).

Ponadto rosyjska agresja na Ukrainę ma wyniszczający wpływ na gospodarkę tego państwa. Zgodnie z prognozami Banku Światowego gospodarka Ukrainy skurczy się w 2022 r. aż o ok. 45%. Przewiduje się, że konsekwencje będą odczuwalne w postaci krótkoterminowego załamania popytu krajowego i eksportu, ponieważ produkcja ucierpi wskutek zniszczenia zdolności produkcyjnych, zniszczenia gruntów ornych i mniejszej podaży siły roboczej. Dla przykładu, ze wstępnych ocen Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) wynika, że w wyniku konfliktu od 20% do 30% powierzchni pod uprawę zbóż ozimych, kukurydzy i słonecznika w Ukrainie nie zostanie obsadzonych lub pozostanie bez zbiorów w sezonie 2022/23, co ostatecznie

przełoży się negatywnie na plony tych upraw. Konflikt zakłóca procesy produkcji oraz świadczenie podstawowych usług publicznych, co również może negatywnie wpłynąć na działalność rolniczą.

3. Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego obywatelom UE

Polska jest dużym producentem żywności w Europie i jej kluczowym eksporterem. Obecnie Polska zajmuje 7. pozycję wśród największych eksporterów artykułów rolno-spożywczych w UE. Równocześnie jest na 3. miejscu spośród państw UE, które mają najwyższy dodatni bilans w handlu żywnością. Wartość eksportu artykułów rolno-spożywczych w 2021 r. wyniosła około 37,4 mld EUR (ok. 170,8 mld zł), co oznaczało wzrost o 9% w stosunku do 2020 roku. Jest to najwyższy w historii poziom eksportu żywności z Polski.

Biorąc pod uwagę powyższe dane, Polska jest obecnie całkowicie samowystarczalna, jeśli chodzi o produkcję podstawowych produktów żywnościowych, a bezpieczeństwo żywnościowe Polski nie jest bezpośrednio zagrożone.

Działania podejmowane przez Polskę zmierzające do stabilizowania sytuacji na rynkach rolnych obejmują dotychczas takie kroki jak:

- a) dopłaty do nawozów (na realizację powyższej pomocy zaplanowane zostały środki w wysokości 3,9 mld zł);
- b) czasowe obniżki stawki podatku VAT m.in. w przypadku żywności, paliw silnikowych, gazu ziemnego, energii elektrycznej i ciepłej, nawozów, środków ochrony roślin;
- c) dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych przez banki współpracujące z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

4. Konieczność zmian krajowych planów strategicznych

MRiRW zabiegało, aby już w obecnej perspektywie wprowadzić rozwiązania, które umożliwiałyby zwiększenie potencjału unijnej produkcji rolnej w obliczu konfliktu zbrojnego na Ukrainie. Na wniosek Polski i innych państw członkowskich Komisja Europejska w dniu 23.03.2022 r. wydała decyzję¹ umożliwiającą skorzystanie z odstępstwa od zakazu

¹ DECYZJA WYKONAWCZA KOMISJI nr 2022/484 z dnia 23 marca 2022 r. przewidująca odstępstwa od rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 oraz od rozporządzenia

prowadzenia produkcji na ugorach w roku 2022 w ramach zazielenienia. Zgodnie z decyzją, ugory te można wykorzystać do produkcji żywności i pasz. Decyzja umożliwia uznanie gruntów ugorowanych za odrębne uprawy w ramach dywersyfikacji upraw lub za obszary proekologiczne (EFA), nawet jeśli na takich gruntach będzie prowadzona produkcja, tj. wypas, zbiór, czy uprawa. Na ugorach objętych odstępstwem w ramach obszarów EFA będzie można stosować środki ochrony roślin. Odstępstwo nie obejmuje ugorów z roślinami miododajnymi uznawanymi za EFA.

Odnosząc się do kwestii dotyczących płatności w ramach ekoschematów MRiRW informuje, że zgodnie z przepisami Unii Europejskiej państwa członkowskie zobowiązane są przeznaczyć na ten cel co najmniej 25% kwoty na płatności bezpośrednie. Warto zaznaczyć, że płatność ta jest obowiązkowa do wdrożenia przez państwo członkowskie, natomiast dobrowolna dla rolników. Jednakże, projektując ekoschematy starano się zapewnić, aby były one dostępne dla wszystkich rolników, a przez to powszechnie stosowane w gospodarstwach. Szeroki wachlarz praktyk, uwzględniający różnorodność polskiego rolnictwa pod względem agrotechnicznym, technologicznym, struktury i wielkości gospodarstw, typu produkcji (roślinna, zwierzęca) umożliwi rolnikom wybór najlepszej opcji dla swojego gospodarstwa.

5. Konieczność zrównoważenia pomiędzy celami

MRiRW chce realizować założenia Europejskiego Zielonego Ładu (EZŁ) w sposób, który nie zaszkodzi polskiemu rolnictwu, pozwoli na zachowanie jego konkurencyjności oraz potencjału eksportowego. Projekt PS WPR został przesłany do Komisji Europejskiej. Zaproponowane przez MRiRW w PS WPR działania zostały opracowane w sposób, który nie ogranicza zdolności produkcyjnych polskich rolników i są dostosowane do ich możliwości. Zaproponowano szereg dobrowolnych działań (zarówno w I jak i II filarze) pozwalających na wprowadzenie założeń EZŁ bez szkody dla polskiego sektora rolnictwa. Zawarte w PS WPR zakładane wartości wskaźników realizacji EZŁ zostały opracowane we współpracy z instytutami naukowymi i przedstawiają realnie osiągalne zmiany w poszczególnych obszarach. Przykładowo cel EZŁ zakładający procentową zmianę w obszarze pod uprawami ekologicznymi, aby spopularyzować rolnictwo zużywające mniej środków chemicznych i wypracować dobre praktyki, został określony dla UE na 25%. W Polsce przyjęto realny cel dla rolnictwa ekologicznego na poziomie 7% do 2030 r.

delegowanego Komisji (UE) nr 639/2014 w odniesieniu do spełniania określonych warunków dotyczących płatności z tytułu zazielenienia za rok składania wniosków 2022

MRiRW otrzymuje informacje od Komisji Europejskiej, że zaproponowane wartości realizacji założeń EZŁ są niewystarczające. Komisja Europejska wskazuje na potrzebę podniesienia przez Polskę ambicji w zakresie realizacji EZŁ, jednak ze względu na obecną sytuację Polska będzie dążyła do utrzymania swojego stanowiska.

6. Konieczność ustalenia definicji aktywnego rolnika

Od 2023 r. stosowanie definicji rolnika aktywnego będzie obowiązkowe dla państw członkowskich. Dlatego też, mając na względzie przepisy dotyczące określania rolnika aktywnego zawarte w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115², w projekcie PS WPR przesłanym do Komisji Europejskiej, zaproponowano następującą definicję.

Rolnicy, którzy za poprzedni rok otrzymali płatności bezpośrednie w kwocie nieprzekraczającej 5 tys. EUR będą automatycznie uznawani za aktywnych zawodowo. W przypadku, gdy kwota płatności za poprzedni rok przekracza 5 tys. EUR – rolnik będzie uznawany za aktywnego, jeżeli nie prowadzi żadnej z działalności wymienionej na negatywnej liście (administrowanie portami lotniczymi, wodociągami, trwałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi, świadczenie usług przewozu kolejowego lub w zakresie obrotu nieruchomościami).

Niemniej jednak rolnik prowadzący tego rodzaju działalność może zostać uznany za aktywnego nawet w przypadku, gdy przekroczony został próg kwotowy w wysokości 5 tys. EUR, jeżeli udokumentuje, że:

- 1) jego przychód z działalności rolniczej stanowi co najmniej 1/3 całego przychodu w gospodarstwie, lub
- 2) roczna kwota płatności bezpośrednich wynosi co najmniej 5% całości przychodów z działalności pozarolniczej, lub
- 3) główną działalność gospodarczą lub przedmiot działalności stanowi wykonywanie działalności rolniczej (w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG) działalność rolnicza tego rolnika została wskazana jako

² 2 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz.U. L 435 z 6.12.2021, str. 1).

główna lub dokumenty z KRS lub REGON potwierdzą, że wykonywana przez rolnika działalność rolnicza stanowi główną działalność gospodarczą).

Ponadto, jeżeli dany rolnik nie złożył wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich w poprzednim roku, łączną kwotę płatności bezpośrednich określa się mnożąc liczbę kwalifikujących się hektarów lub zwierząt zgłoszonych przez tego rolnika w roku złożenia wniosku o przyznanie płatności przez średnią krajową płatność na hektar lub do zwierząt za poprzedni rok (lub za dany rok jeśli jest to pierwszy rok stosowania Planu Strategicznego).

Należy również wyjaśnić, że przyjęta w przepisach UE instytucja rolnika aktywnego zawodowo ma na celu wyeliminowanie ze wsparcia podmiotów, które dysponując znacznymi arealami ziemi rolnej nie zajmują się produkcją rolniczą. Zjawisko to nie sprzyja prawidłowej dystrybucji środków finansowych w ramach wsparcia bezpośredniego, którego zasadniczym celem jest wsparcie dochodów rolników. Niekorzystny wpływ pobierania płatności przez osoby niezajmujące się produkcją rolną dotyczy w szczególności dużych podmiotów, które posiadając znaczne zasoby ziemi osiągają wysokie przychody z tego tytułu. Z tego względu działania związane z badaniem aktywności rolniczej proponuje się ograniczyć jedynie do gospodarstw największych. W pozostałych przypadkach efekty stosowania tego mechanizmu byłyby niewspółmiernie małe do poniesionych nakładów administracyjnych.

7. Wzmocnienie rolnictwa w inwestycje OZE

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, przewiduje się nowy obszar F w działaniu M04 „Inwestycje w środki trwałe”, w typie operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych”. W ww. obszarze planowane są inwestycje w zakresie zakupu instalacji produkujących energię z promieniowania słonecznego o zainstalowanej mocy elektrycznej do 50 kW wraz z magazynami energii i systemami inteligentnego zarządzania energią, a także pompą ciepła - o ile będzie stanowiła integralną część instalacji produkującej energię z promieniowania słonecznego. Beneficjentem wsparcia będzie rolnik prowadzący działalność rolniczą w celach zarobkowych. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 150 000 zł, przy intensywności wsparcia – 60% kosztów kwalifikowalnych operacji w przypadku młodych rolników i inwestycji zbiorowych lub 50%

kosztów kwalifikowalnych w pozostałych przypadkach. Nabór wniosków przewidywany jest na przełomie 2022/2023 roku.

W ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w interwencji 10.2 Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej planuje się dofinansowanie w:

- Obszarze A: do urządzeń do produkcji energii z biogazu rolniczego (elektryczną lub ciepło lub paliwo gazowe) do 50 kW lub instalacji produkujących energię z promieniowania słonecznego do 50 kW wraz z pompami ciepła, magazynami energii i inteligentnymi systemami zarządzania energią. Maksymalna łączna zainstalowana moc urządzeń do produkcji energii (wybudowanych w ramach obszaru A) nie może przekroczyć 50 kW.
- Obszarze B: systemów poprawiających efektywność energetyczną budynków gospodarskich służących produkcji rolnej (m.in. termomodernizacja, kotły na biomasę, systemy odzyskiwania ciepła).

Beneficjentem wsparcia będzie rolnik w rozumieniu art. 3 pkt 1 rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 1 500 000 zł – obszar A (przy czym na inwestycje związane z produkcją energii z promieniowania słonecznego nie może przekroczyć 200 000 zł) w obszarze B maksymalna kwota wsparcia wynosi 200 000 zł przy intensywności pomocy do 65% kosztów kwalifikowalnych operacji. Beneficjent, o którym mowa wyżej będzie mógł skorzystać zarówno z obszaru A lub B. Maksymalna łączna zainstalowana moc urządzeń do produkcji energii (wybudowanych w ramach obszaru A lub B) nie może przekroczyć 50 kW. Maksymalna kwota pomocy na obszary A i B nie może przekroczyć 1 700 000 zł. Nabór wniosków przewidywany jest na przełomie 2023/2024 roku.

8. Konieczność szybkich reakcji politycznych w celu zmiany WPR

Odnosząc się do podnoszonych kwestii dotyczących zmian Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) należy wskazać, że jej cechą stałą jest ciągła ewolucja wynikająca ze zmieniającego się rolnictwa i jego otoczenia, w tym również oczekiwań społecznych w odniesieniu do żywności i roli rolnictwa w dostarczaniu usług publicznych. Z tego względu wdrażana obecnie reforma WPR, z uwagi na wystąpienie szokowych zmian w otoczeniu gospodarczo-ekonomicznym europejskiego rolnictwa, wymaga odpowiednich, znaczących działań dostosowawczych, co Polska już wielokrotnie sygnalizowała na forum UE. Odnosi

się to w szczególności do realizacji koncepcji Europejskiego Zielonego Ładu, którego wdrażanie również w nowych, istotnie zmienionych warunkach powinno wspierać rozwój polskiego rolnictwa i poprawę jego konkurencyjności na rynku UE i światowym.

W obecnej sytuacji wiele propozycji zawartych w tej strategii zyskuje nowe znaczenie. Takimi są propozycje zmniejszenia wykorzystania zasobów naturalnych czy odejście od kopalnych węglowodorów i przejście w produkcji energii na energię odnawialną. Związane z realizacją celów Europejskiego Zielonego Ładu oparcie rozwoju gospodarczego na wykorzystaniu odnawialnych zasobów będących motorem napędowym biogospodarki może ulec znacznemu przyspieszeniu. Jest to duża szansa dla rolnictwa i sektora odnawialnych źródeł energii, w tym produkcji biogazu z materii organicznej pochodzenia rolniczego.

W świetle zaostrzających się trudności w pozyskiwaniu surowców z rynku światowego ważne staje się wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym. Dużego znaczenia nabiera również ograniczanie kosztów nawożenia, w tym poprzez optymalizację nawożenia roślin, która będzie stanowić oszczędność dla rolników, a także ograniczać oddziaływanie rolnictwa na środowisko. Należy jednak pamiętać, że będzie to możliwe przy dostarczeniu rolnikom odpowiednich rozwiązań technologicznych umożliwiających realizację idei rolnictwa precyzyjnego.

Biorąc pod uwagę, że jesteśmy na początku wdrażania zreformowanej WPR widać konieczność ciągłej analizy jej celów i narzędzi ich wdrażania, aby nie dopuścić do ograniczenia poziomu produkcji rolnej w Polsce oraz w UE. Celem nadal jest utrzymanie funkcjonującego modelu rolnictwa opartego na rodzinnych gospodarstwach rolnych. Ważne jest to również ze względów humanitarnych, aby zapewnić odpowiednie dostawy żywności szczególnie krajom rozwijającym się, np. Afryki Północnej uzależnionym od importu zbóż.

Na forum UE trwa obecnie dyskusja na temat przeglądu Zielonego Ładu. Polska w niej uczestniczy, wnioskując m.in. o ograniczenie niektórych wymogów Planu Strategicznego, które mogą prowadzić do ekstensyfikacji produkcji rolnej.

Zaproponowane w Planie Strategicznym dla WPR działania zostały zmodyfikowane, aby zdolności produkcyjne polskich gospodarstw mogły być w pełni wykorzystywane oraz aby były one dostosowane do potrzeb i możliwości gospodarstw.

9. Zwiększenie środków finansowych w II filarze

Jednym z kluczowych wyzwań w obszarze konkurencyjności gospodarstw jest niższa, niż w Europie, produktywność i innowacyjność sektora rolno-spożywczego w Polsce, która dotychczas kształtowana była głównie poprzez niskie koszty siły roboczej. Choć obserwowany trend wskazuje, że wskaźnik produktywności polskich gospodarstw poprawia się, jednak nadal jest on jednym z niższych w UE.

Dotychczasowe procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne, realizowane od 2004 r. m.in. w oparciu o programy rozwoju obszarów wiejskich i środki I filara WPR spowodowały znaczny wzrost produktywności. Niemniej proces restrukturyzacji nie został zakończony i wymaga kontynuacji wsparcia inwestycyjnego (w formie dotacyjnej i zwrotnych instrumentów finansowych) w gospodarstwach rolnych. Przewidując potrzeby modernizacyjne w okresie przejściowym (lata 2021-2022), budżet PROW 2014-2020 został zwiększony do kwoty ok. 7,7 mld euro, przy czym wsparcie inwestycyjne było udzielane na starych zasadach. Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027 na działania inwestycyjne w gospodarstwach rolnych ma budżet ok. 4,2 mld, przy krótszym okresie wdrażania pięciu lat. Można więc powiedzieć, że budżety na lata 2014-2020 i 2021-2027 są porównywalne jeśli chodzi o wydatki na inwestycje w gospodarstwach. Różnice wynikają z przesunięć budżetowych i różnych okresów wdrażania kolejnych programów.

Zwiększenie poziomu inwestycji będzie możliwe także dzięki wdrożeniu płatności bezpośrednich, których duża część jest wykorzystywana na realizację inwestycji w gospodarstwach i które poprawiają ich efektywność.

Z poważaniem

Anna Gembicka

/podpisano elektronicznie/

Klauzula informacyjna o zasadach przetwarzania Państwa/Pani/Pana danych osobowych dostępna jest pod adresem:

www.gov.pl/rolnictwo/polityka-przetwarzania-danych-osobowych

